

INWENTARYZACJA

Cerkiew pw. Św. Paraskewy w Łówczy zajmuje cypel rozległego wzniesienia, którego południowy i wschodni bok opada stromo do wąwozu przez który płynie potok Łówcza.

Cerkiew usytuowana w centrum placu, otoczona drewnianym ogrodzeniem na kamiennym murze. Budynek zwrócony jest prezbiterium w kierunku wschodnim. Obok cerkwi w południowo-zachodnim narożniku ogrodzenia zlokalizowana jest drewniana dzwonnica.

Drewniana cerkiew w Łówczy posiada konstrukcję zrębową. (dąb, sosna) zbudowaną w konstrukcji zrębowej; w części starszej zwęglowana zapewne na obłap z krytym czopem, z nieznacznymi resztkami. Założona jest ona na planie trójdzielnym, z obszerną, kwadratową nawą, niższym, węższym, silnie wydłużonym zamkniętym trójbocznie prezbiterium przy którym zlokalizowana jest od północnej strony prostokątna zakrystia a od strony południowej salka katechetyczna z przedsionkiem zlokalizowanym przy ścianie nawy. Od strony zachodniej zlokalizowany jest babiniec.

Układ sanktuarium, nawy i babiniec amfiladowy względem osi wschód – zachód.¹

Fundamenty, ściany przyziemia

Fundamentowanie oraz ściany przyziemia wykonane są z kamieni piaskowo-wapiennych, murowanych na zaprawie cementowo-wapiennej. Od poziomu terenu do poziomu podwaliny drewnianej ściany fundamentowe wyprawione są zaprawą cementową. Posadowienie realizowane jest na gruncie pylasto-piaszczystym. Głębokość posadowienia 40-70cm poniżej istniejącego terenu przy babinie, nawie, zakrystii i skarbczyku.

Obecna głębokość posadowienia budynku nie spełnia warunku konieczności posadowienia poniżej umownej głębokości przemarzania gruntu wynoszącej dla tego terenu 1 m.

Mur jest zawilgocony ze względu na brak izolacji przeciwwilgociowej, jak również brak opasek które zmniejszałyby odbicie wody opadowej od przyległego gruntu oraz napływ wody z połaci dachowych. Woda opadowa z połaci dachowych ze względu na brak orywnowania kumuluje się przy ścianach fundamentowych, co powoduje bezpośredni napływ wody opadowej na mur. Woda nie jest zatrzymywana przez grunt ze względu na podłoże częściowo piaskowe, jednak bliski napływ wody powoduje duże zawilgocenie muru.

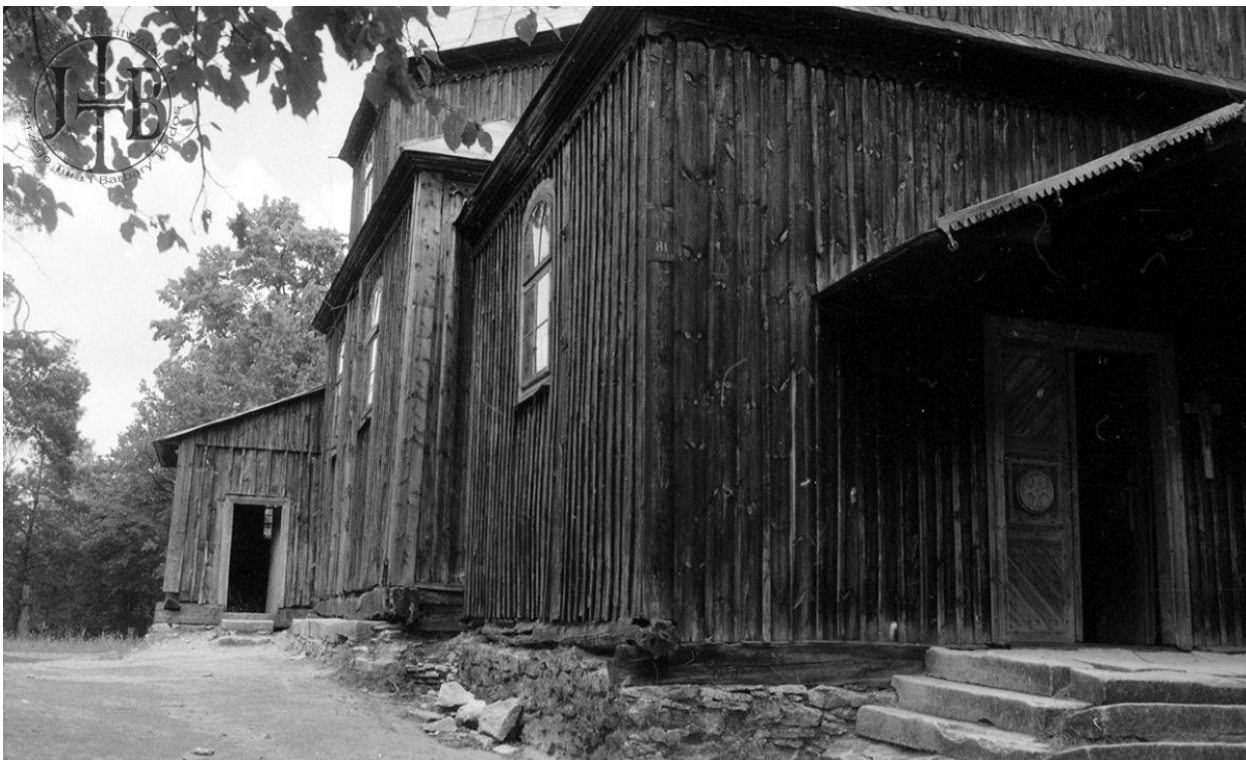
¹ Janusz Mazur, Cerkwie drewniane w okolicach Lubaczowa. Katalog, Lubaczów 1997, cz. 2 (11.Horyniec - 21.Łukawiec), 20.Łówcza, s. 157-183 (mps w Muzeum Kresów w Lubaczowie)

Wyprawa tynkarska z zaprawy cementowej jest popękana i w licznych miejscach odspaja się od muru kamiennego. Zastosowanie zaprawy cementowej na murze kamiennym prowadzi do zwiększonej degradacji substancji murowej ze względu na stworzenie bariery do transportu wilgoci z muru na zewnątrz i zahamowania wentylacji powierzchni murowej. Zawilgocenie muru przy minusowych temperaturach prowadzi do powstania wysadzin i uszkodzenia wyprawy tynkarskiej.

Otwory w ścianach fundamentowych służące do wentylacji przestrzeni podpodłogowej nie spełniają wymaganej powierzchni 0.05m² oraz sumarycznej powierzchni wszystkich otworów do powierzchni przestrzeni wentylowej wynoszącej 0.2%. Biorąc pod uwagę ilość otworów ich wielkość stwierdza się iż przestrzeń podpodłogowa nie jest odpowiednio wentylowana, co przedkłada się na potęgowanie zawilgocenia i degradację substancji budulcowej wszystkich przyległych elementów.

Uszkodzenia:

- zawilgocenie muru i wyprawy tynkarskiej ze względu na brak izolacji przeciwwilgociowej,
- odspojenia i odpadanie wyprawy cementowej,
- lokalne zarysowania ścian murowych,
- osłabienie i braki spoinowania muru kamiennego,
- rozluźnienie struktury muru,
- porost materiałem biologicznym.

Fot. Fundament cerkwi strona północna, ze zbiorów Cyfrowego Archiwum Jerzego Tura i Barbary Tondos.

Fot. fundament cerkwi strona północna, stan zachowania na 2024 r.

Fot. fundament cerkwi strona północna, stan zachowania na 2024 r.

Fot. fundament cerkwi strona północna, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Schody do zakrystii strona północna, stan zachowania na 2024 r.

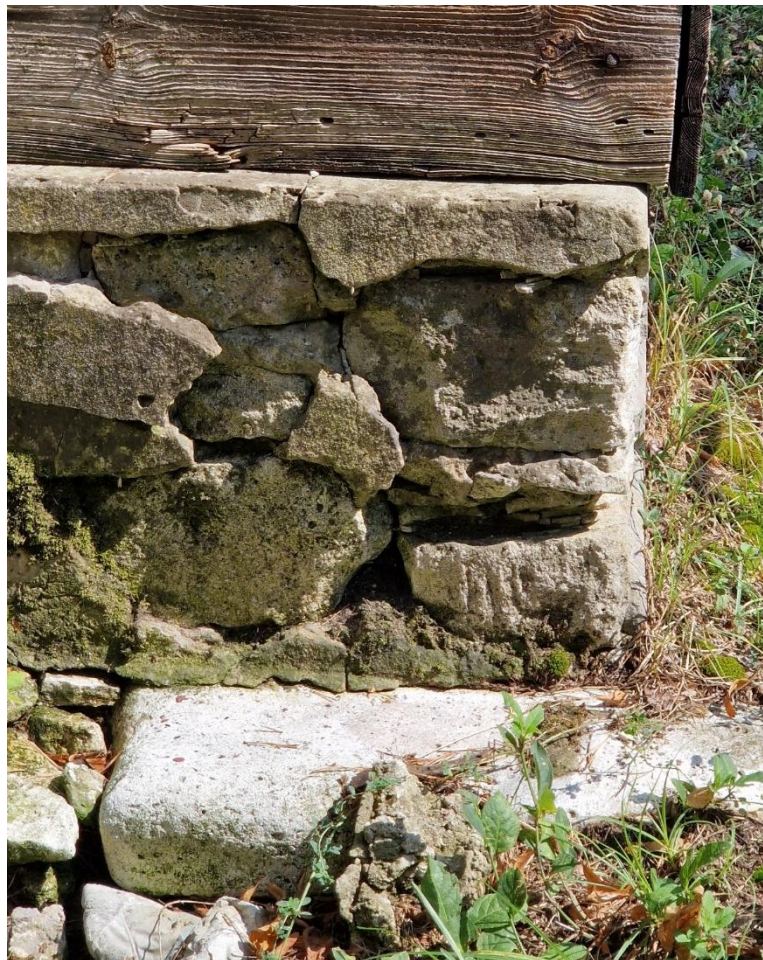
Fot. fundament cerkwi strona północna, stan zachowania na 2024 r.

Fot. fundament cerkwi strona wschodnia, stan zachowania na 2024 r.

Fot. fundament cerkwi strona południowa, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Kamień węglowy pod południowym narożnikiem nawy głównej. Stan zachowania 2024 r.

Fot. Fundament cerkwi strona południowa, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Fundament zakrystii południowej, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Fundament wraz ze schodami od strony zachodniej, stan zachowania na 2024 r.

Podwaliny

Drewniane belki podwalinowe są znacznie uszkodzone przez butwienie drewna, oprócz negatywnej zmiany struktury drewna występują znaczne ubytki w materiale oraz występuje porost glonów i mchów. Uszkodzenia belek powalinowych wynikają w głównej mierze z negatywnego działania wilgoci, która przedostaje się do elementów drewnianych z muru kamiennego ze względu na brak izolacji przeciwwilgociowej oraz bezpośredni napływ wody opadowej ze ścian. Na obecny stan belek podwalinowych w dużej mierze ma również

destrukcyjna działalność owadów, która uwidoczniła się bardzo liczną ilością kanałów żerowych oraz osłabieniem w wyniku tego struktury drewna. Zły stan techniczny podwalin maskowany jest przez szalunek deskowy, choć i on uległ znacznemu uszkodzeniu przez korozję biologiczną co objawia się jego opadaniem i licznymi ubytkami ze względu na znaczne uszkodzenie drewna.

Fot. podwaliny cerkwi, stan zachowania 2024 r.

Fot. podwaliny cerkwi, stan zachowania 2024 r.

Fot. podwaliny cerkwi, stan zachowania 2024 r.

Fot. podwaliny cerkwi, stan zachowania 2024 r.

Fot. podwaliny cerkwi osłoniętej daszkiem i deskowym fartuchem , stan zachowania 2024 r.

Dach i zadaszenie

Dach dwuspadowy nad prezbiterium, przechodzi od wschodu w trójpółaciowy. Połacie południowa i północna są przedłużone w formie daszków jednospadowych nad obydwa boczne pomieszczenia.

Nad przedsionkiem przy salce katechetycznej znajduje się daszek pulpitowy. Babiniec przekryty jest dachem dwuspadowym ze szczytem i daszkiem przyzbowym.

Przy ścianie zachodniej, nad głównymi drzwiami, nadwieszony jest daszek dwuspadowy.

Cały budynek pokryty jest blachą.

Nad kopułą nawy zlokalizowana jest smukła latarnia w formie ośmiobocznej wieżyczki o przeszklonych ściankach, która w podstawie i na zwieńczeniu ujęta profilowanymi gzymsami; przekryta hełmem cebulastym z pazdurem, kulą i żelaznym krzyżem.

Konstrukcja dachu silnie uszkodzona przez korozję biologiczną w postaci żerowania owadów i negatywny wpływ wilgoci wynikłej z kondensacji pary wodnej na pokryciu dachowym oraz nieuszczelnności poszycia. Na powierzchni dachu widoczne są nadmierne ugięcia oraz przemieszczenia, które świadczą o utracie nośności oraz sztywności elementów nośnych konstrukcji dachu.

Konstrukcja kopuły w miejscu mocowania wieżyczki uległa uszkodzeniu i przemieszczeniu co spowodowało znaczną deformację blachy w obrębie tego miejsca.

Pokrycie dachowe wykonane z blachy płaskiej bardzo mocno skorodowane ze względu na uszkodzoną powłokę malarską lub jej brak oraz kumulację wilgoci w poroście biologicznym w postaci glonów i mchu na powierzchni dachu. Rozrostowi biologicznemu sprzyja lokalizacja budynku ze względu na przyległy teren, który jest mocno zadrzewiony co sprzyja przenoszeniu zarodników, tworzy zacienienie oraz mocno ogranicza przepływ wiatru.

Brak zastosowanego systemu do odprowadzania wody opadowej z powierzchni dachu.

Fot. Dach budynku cerkwi, widok od północy, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Dach wieży cerkwi wraz z latarnią, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Dach nad zakrystią północną, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Uszkodzony strop nad zakrystią północną, widok na więźbę dachową. Stan zachowania na 2024 r.

Fot. Dach nad zakrystią południową i prezbiterium, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Dach nad zakrystią południową i prezbiterium – widok od wewnątrz, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Dach nad zakrystią południową, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Więźba dachowa i sklepienie nad babińcem, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Metalowy krzyż na kopule, stan zachowania na 2024 r.

Elewacje budynku

Ściany, szczyt dachu babinica oraz tambur kopuły oszalowane są pionowo deskami z olistowaniem i arkadkowaniem, natomiast ściany nawy, babinica oraz tambur kopuły zwieńczone profilowanymi gzymsami. Konstrukcja zrębowa ścian bardzo mocno uszkodzona jest przez żerowanie owadów, szalunek zewnętrzny maskuje zły stan ścian, jednak miejscowo gdzie jest jego brak można zaobserwować bardzo rozwiniętą korozję biologiczną w postaci żerowania owadów jak również butwienie drewna. W dolnej części ścian przy podwalinie oraz w górnej części przy dachu uszkodzenie drewna powodowane jest również przez negatywne działanie wilgoci, przez napływ wód opadowych i przenikanie wilgoci z zasp śnieżnych. Ściany od środka budynku są pomalowane jednak przez ubytki w powłoce malarskiej można zaobserwować bardzo rozwiniętą korozję drewna wynikłą przez żerowanie owadów. Ściany tamburu uległy przemieszczeniu pionowemu oraz wychyleniu od pionu, co świadczy o osłabieniu konstrukcji nośnej w obrębie tego elementu, szczególnie widoczne jest to od strony południowej w miejscu występowania łuku prezbiterium. Deskowanie zewnętrzne znacznie uszkodzone przez butwienie drewna, żerowanie owadów występują na tych elementach liczne ubytki w materiale, zniekształcenia oraz oderwania od bali ścian.

Fot. Widok ogólny strona południowa, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Widok ogólny strona północna, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Widok ogólny strona wschodnia, stan zachowania na 2024 r.

Archivista sp. z o.o., Stary Wiśnicz 16, 32-720 Nowy Wiśnicz,
Tel. 695 470 993, www.desint-studio.com

Fot. Widok ogólny strona zachodnia, stan zachowania na 2024 r.

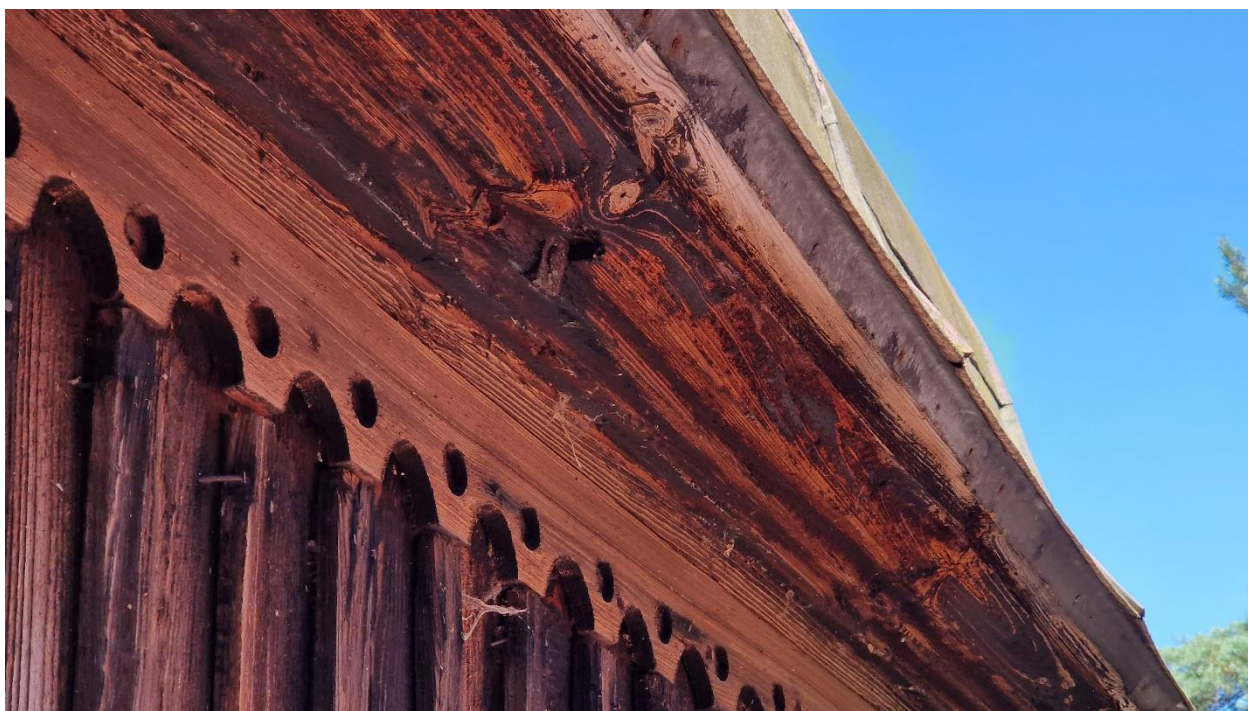

Fot. Zadaszenie nad wejściem głównym do budynku. Stan zachowania na 2024 r.

Archivista sp. z o.o., Stary Wiśnicz 16, 32-720 Nowy Wiśnicz,
Tel. 695 470 993, www.desint-studio.com

Fot. Ozdobne blaszane okucia zadaszania nad wejściem głównym do budynku. Stan zachowania na 2024 r.

Fot. Ozdobne arkadowanie na elewacji, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Skorodowane brusy ścian tamburu. Stan zachowania na 2024 r.

Fot. Zniszczony fragment elewacji. Stan zachowania na 2024 r.

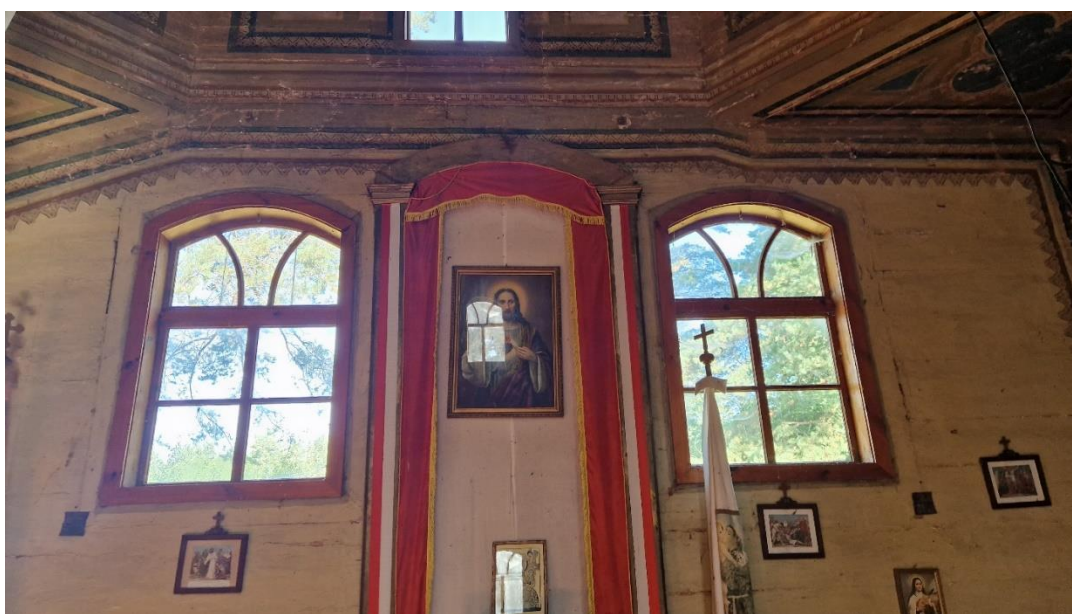

Fot. Widoczny, destrukcyjny porost glonów na elewacji. Stan zachowania na 2024 r.

Stolarka okienna

Budynek posiada zróżnicowane otwory okienne, w nawie, babińcu i prezbiterium prostokątne, zamknięte łukiem odcinkowym, w świetle którego występuje charakterystyczna para symetrycznie wygiętych szczelin. W nawie występują pod dwa okna od południa i północy, natomiast w tamburze po jednym, mniejszym oknie od południa i północy.

Okna w babińcu są zbliżone rozmiarami do okien nawy, po jednym od południa i północy. W północnej zakrystii zlokalizowane jest jedno okno prostokątne od wschodu, w południowej ścianie salki katechetycznej jedno szerokie (prostokąt leżący) natomiast w przedsionku salki jedno okno prostokątne od zachodu.

Fot. Okna nawy głównej, widok od wewnątrz. Stan zachowania na 2024 r.

Fot. Okna nawy głównej. Stan zachowania na 2024 r.

Fot. Okno salki katechetycznej. Stan zachowania 2024 r.

Archivista sp. z o.o., Stary Wiśnicz 16, 32-720 Nowy Wiśnicz,
Tel. 695 470 993, www.desint-studio.com

Fot. Okno w zakrystii północnej (po lewej) oraz okno w prezbiterium. Stan zachowania na 2024 r.

Fot. Okna elewacji północnej. Stan zachowania 2024 r.

Stolarka drzwiowa

Wszystkie otwory drzwiowe mają kształt prostokąta. Dwuskrzydłowe, szponowe, opierzone drzwi wejściowe od strony zachodniej posiadają dekorację snycerską w postaci rozety.

Do północnej zakrystii od zachodu prowadzą jednoskrzydłowe drzwi deskowe. Wejścia od prezbiterium do obu zakrystii zamknięte są drzwiami jednoskrzydłowymi, ramowymi. Drzwi prowadzące z salki katechetycznej na zewnątrz budynku (do przesionka) są również jednoskrzydłowe.

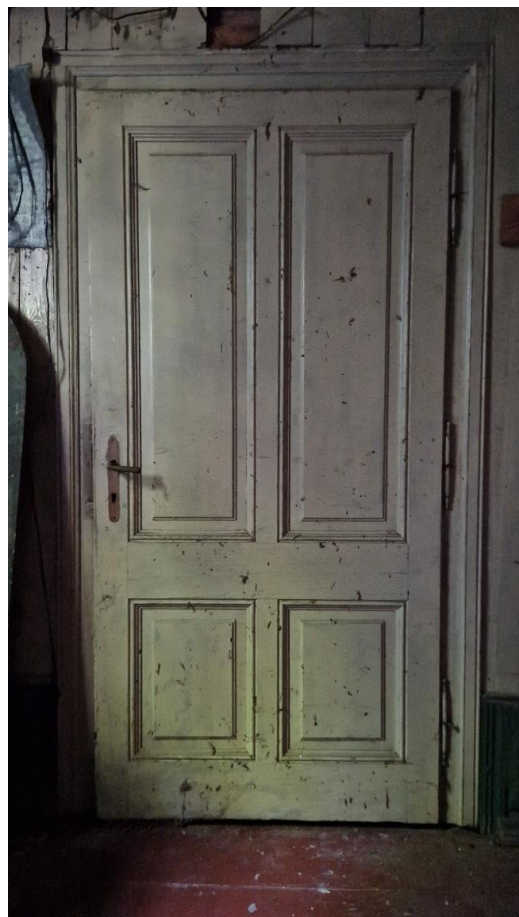
Fot. Drzwi wejściowe od strony zachodniej. Stan zachowania na 2024 r.

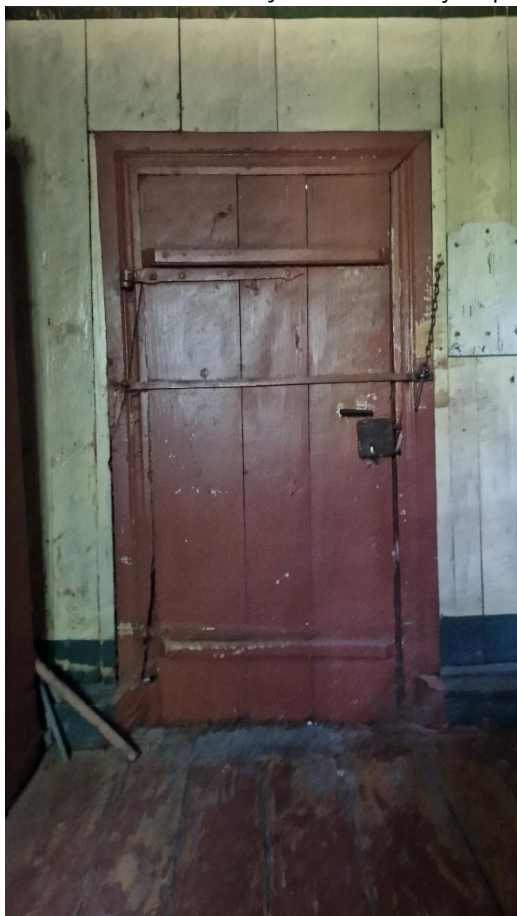
Fot. Drzwi wejściowe do salki katechetycznej, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Drzwi wejściowe do salki katechetycznej z przedsionka. Stan zachowania na 2024 r.

Fot. Drzwi wejściowe do zakrystii północnej, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Drzwi wejściowe zewnętrzne do zakrystii północnej, stan zachowania na 2024 r.

WNĘTRZE CERKWI

Wewnątrz babiniec otwarty do nawy szeroką arkadą o łuku odcinkowym, zbliżonym do półpełnego ; prześwit między prezbiterium a nawą zwieńczony łukiem dwuspadowym, górą ściętym prosto; wypełniony konstrukcją ikonostasu . Podłoga drewniana w babinie i nawie na jednakowym poziomie; w prezbiterium wyższa, dwupoziomowa. Nawa przekryta ośmiopłaciową kopułą zrębową na tamburze, z parą pendentywów jedynie od zach. W prezbiterium pozorne sklepienie kolebkowe o łuku odcinkowym, nadwieszonym na pochyłym odcinku zrębu, zakończone od wsch. trójpłaciowo. W babinie pozorne sklepienie kolebkowe o łuku odcinkowym; w zakrystii pn. i salce pd. stropy płaskie. Chór muzyczny pierwotnie w nawie, obecnie w babinie, wsparty na dwóch słupkach o sfazowanych krawędziach; parapet prosty z malowanymi tralkami i profilowanymi belami parapetowymi; niegdyś w narożu pd.-zach. istniały schody jednobiegowe. Wnętrze w części cokołowej obite boazerią, zdobioną prostokątnymi płycinami i gzymsami; wyżej polichromią o podziałach ramowych, z przedstawieniami figuralnymi w tamburze kopuły; w prezbiterium zacheuski. W babinie od wsch., nad prześwitem do nawy malowana inskrypcja cyrylicą, w obramowaniu: „SOZDAN BYST CHRAM SEJ G.B. 1808 OBNOWLEN ŻE 1905”.²

Fot. Konstrukcja ikonostasu, stan zachowania na 2024 r.

² Janusz Mazur, *Cerkwie drewniane w okolicach Lubaczowa. Katalog, Lubaczów 1997, cz. 2 (11.Horyniec - 21.Łukawiec), 20.Łówcza*, s. 157-183 (mps w Muzeum Kresów w Lubaczowie)

Fot. Sklepienie nad nawą, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Wnętrze latarni, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Konstrukcja ikonostasu, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Ołtarz w prezbiterium, stan zachowania na 2024 r.

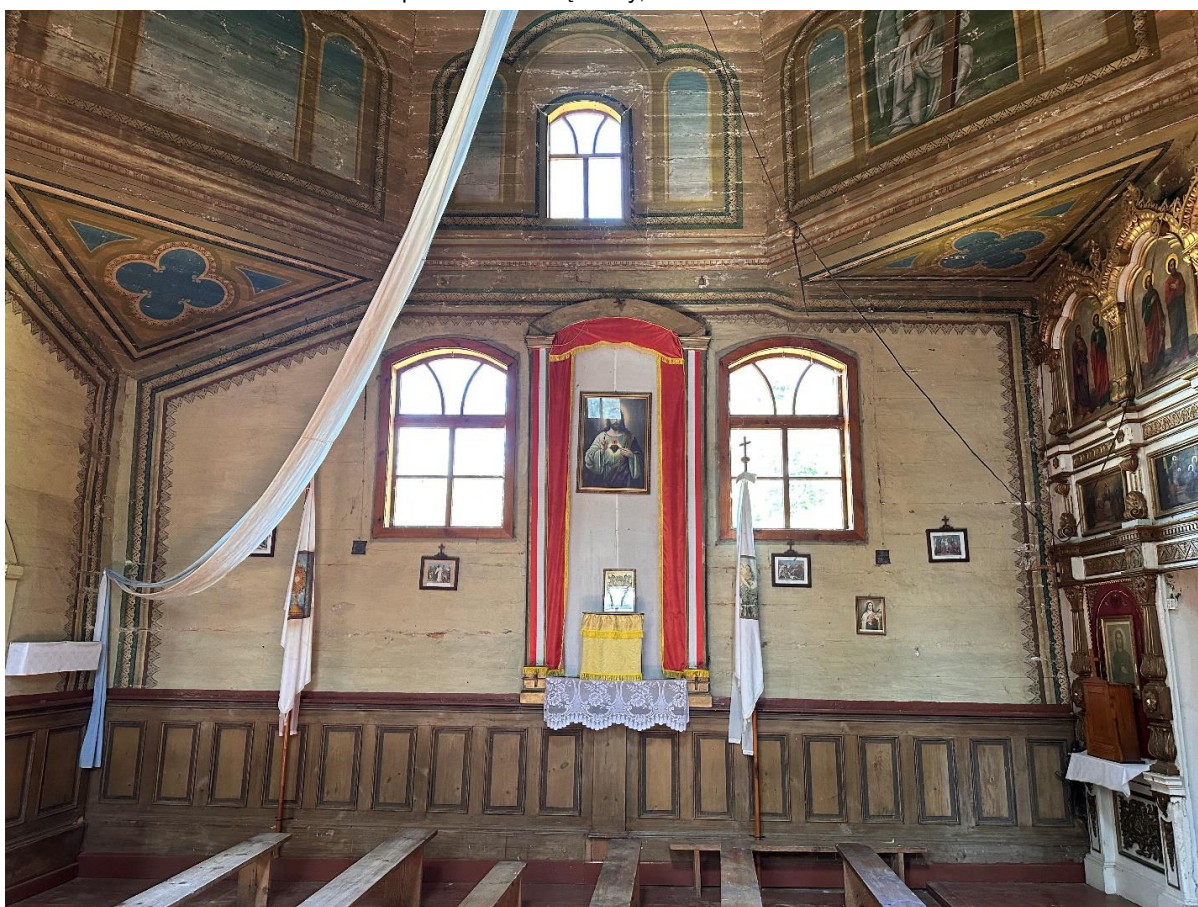
Fot. Kamienna ściana pod ołtarzem wraz z dwoma kamiennymi krzyżami. Stan zachowania ma 2024 r.

Fot. Sklepienie nad prezbiterium, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Widok na północne ramię nawy, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Widok na południowe ramię nawy, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Widok na północną ścianę prezbiterium, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Widok na południową ścianę prezbiterium. Stan zachowania na 2024 r.

Fot. Widok na nawę, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Widok na babiniec z chórem, stan zachowania na 2024 r.

Fot. chór, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Schody na chór, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Salka katechetyczna od strony południowej, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Salka katechetyczna od strony południowej, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Salka katechetyczna od strony południowej, stan zachowania na 2024 r.

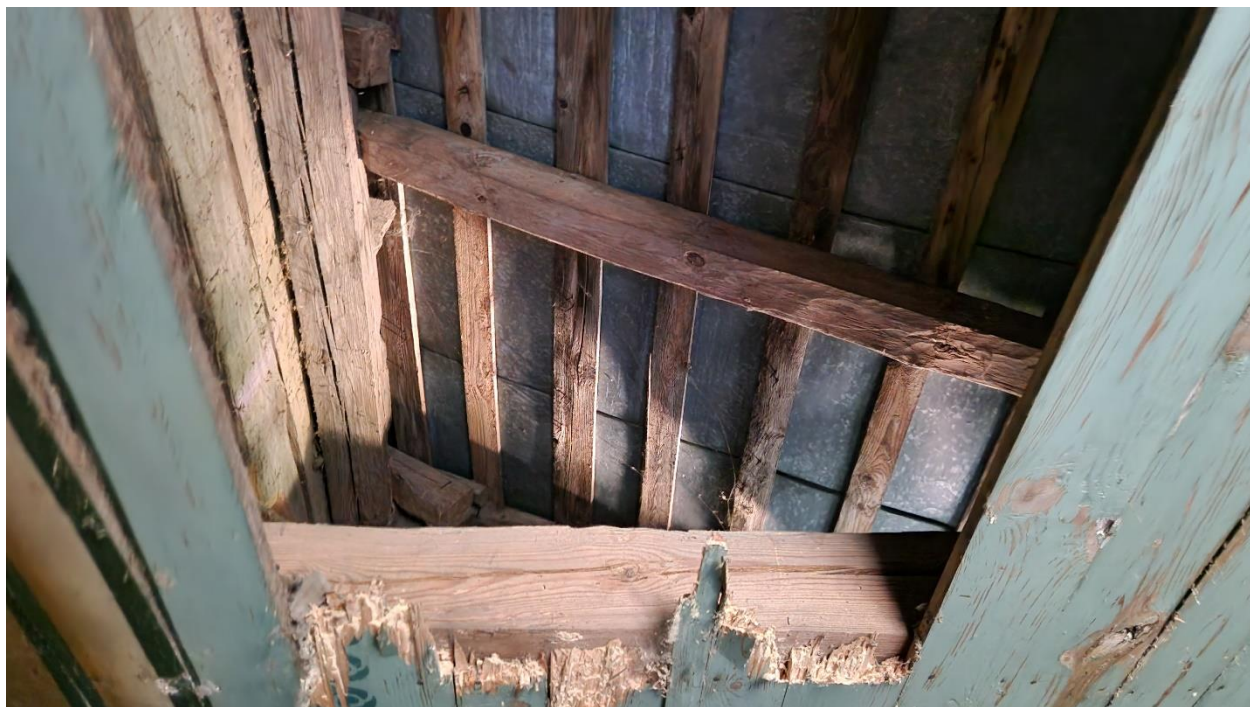
Fot. Zakrystia od strony północnej, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Zakrystia od strony północnej, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Zakrystia od strony północnej, stan zachowania na 2024 r.

Fot. Zakrystia od strony północnej, stan zachowania na 2024 r.